

Per Nadal

El Diccionari Fabra dedica sis ratlles al terme *Nadal*, la Gran Enciclopèdia Catalana tota una columna, però el Diccionari de l'Enciclopèdia, obra, com se sap, derivada de l'anterior, no l'entra en el seu articulat. Ignorem si aquesta omisió és deliberada, perquè hom ha considerat que es tracta d'un nom propi (l'escriuim sempre amb majúscula), que només és adequat d'incloure en una enciclopèdia, però no en un repertori de vocabulari comú, o bé es tracta d'un lapsus, d'un cas ben simple de fitxa extraviada, cosa que tan fàcil és que s'esdevingui en la manipulació —en el bon sentit de la paraula— del conjunt de desenes de milers de fitxes que han de constituir un diccionari. Ens inclinem per aquesta segona hipòtesi, perquè nosaltres creiem —segurament contra el parer d'algú— que *Nadal*, malgrat la majúscula, és un mot del llenguatge comú, que no es pot posar en peu d'igualtat amb denominacions com, per exemple, l'*Onze de Setembre* o la *Caputxinada*.

L'extensa —no pas excessiva— explicació que la Gran Enciclopèdia dedica al terme *Nadal*, acaba dient que «el folklore i el costumari català és ple de tradicions i dites relacionades amb el Nadal, la

majoria de les quals, actualment, es va perdent». És ben veritat. Hauríem esperat, però, que aquest article de l'Enciclopèdia inclogués algunes d'aquestes dites, cosa que hauria pogut contribuir a la seva conservació. En canvi, la brevíssima explicació del Diccionari Fabra inclou una frase feta, *Durar de Nadal a Sant Esteve*, que significa «durar molt poc temps», i que és una autèntica locució verbal que hauria de figurar en tots els diccionaris de la llengua, i un proverbi o refrany, *Per Nadal cada ovella a son corral*, amb què es vol indicar que «el Nadal s'ha de passar en família».

El copiós refranyer de Joan Amades conté més de tres-cents refranys relacionats amb Nadal, incloent-hi, però, nombrosos variants. La immensa majoria són molt poc coneguts, i segurament que molts d'ells no perduren sinó en la seva inclusió en els refranys. Ultra el que ja hem transcrit, però, són encara usualíssims *Per Nadal qui res no estrena res no val*, *Per Nadal posarem el porc en sal*, *Per Nadal un pas de pardal i Per Nadal i Sant Esteve cada u a casa seva*, als quals no farà cap mal d'ésser posats en relleu.

Albert Jané